

การสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อน
โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
Reconciliation Building By Five Precepts Observing Village
Project In Ayutthaya Province

พระมหาภุชญา กิตติโสภโณ *

พระมหาอำพล คุณงกโร **

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ ๑) เพื่อศึกษากระบวนการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ ๒) เพื่อนำเสนอแนวทางการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาโดยใช้การวิจัยแบบคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน ๑๗ รูป/คน และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) ณ ชุมชนวัดท่าการ้อง ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย ๔ กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์ที่หนึ่ง จัดตั้งศูนย์อำนวยการกลาง และศูนย์อำนวยการความสะอาดระดับชุมชนที่มีประสิทธิภาพ เช่น มีวัสดุอุปกรณ์ในการบันทึกและจัดเก็บข้อมูล เป็นศูนย์ประสานงานและขับเคลื่อนโครงการ มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง กลยุทธ์ที่สอง จัดอบรมประชาชน สร้างความรู้ความเข้าใจในการรักษาศีล ๕ รวมถึงสถานศึกษา หน่วยงานราชการ โรงงาน และชุมชนอย่างต่อเนื่อง จัดทำเอกสาร แผ่นพับและสื่อการสอนเพื่อเผยแพร่โครงการให้ทั่วถึง และขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระดับ ๒ อย่างต่อเนื่อง ตามนโยบายของคณะสงฆ์ กลยุทธ์ที่สาม พัฒนาศักยภาพของบุคลากรทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ และสร้างจิตอาสาในการปฏิบัติงานให้เพิ่มมากขึ้น เน้นการประสานงานระหว่างบ้าน วัด และชุมชน (บวร) และ กลยุทธ์ที่สี่ สร้างเครื่องมือในการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการที่มีคุณภาพ ขอความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาของจังหวัด เช่น มหาวิทยาลัย วิทยาลัย เป็นต้น ใน

* ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

** ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

การช่วยสร้างเครื่องมือในการกำกับติดตามและประเมินผลที่มีคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ มีการรายงานผลการดำเนินงานทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the process of the creation of reconciliation by Five precepts observing village project in Ayutthaya Province. 2) to propose the trend of the creation of reconciliation by Five precepts observing village project in Ayutthaya Province. The researcher used the Qualitative Research as a documentary Research . The study was conducted by in-depth interviewing from 17 key informants selected by Non-participant Observation at Wat Thakarong community Banpom Sub district, Ayutthaya Province, Ayutthaya Province.

The research findings were as follows: The trend of the building of reconciliation by Five precepts observing village project in Ayutthaya Province consisted of 4 strategies 1. To set the center of direction and convenience center to push this project and continuous drive all activities. 2. Training the people such as in school, government department, company and community for understanding of Five precepts. 3. The potential development both monks and laymen for the jobs that volunteer by the emphasizing with the coordination between home, temple and community (Boworn) and the last 4. To built the quality tools by the specialist for evaluation this project that cooperated with the university and set the quality report that shew both qualilative and quantity of this project.

Keywords: Building the Reconciliation, Five Precepts Village Project

๑. บทนำ

ประเทศไทยเป็นดินแดนพระพุทธศาสนา ประชาชนอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างสันติภาพ เพราะต่างมุ่งสร้างกุศลคุณงามความดี โดยยึดหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในการดำเนินชีวิต เว้นจากการเบียดเบียนกัน ประกอบสัมมาอาชีพ ซื่อสัตย์ สุจริต แต่เมื่อเวลาแปรเปลี่ยนไปกลับพบว่า ประชาชนเกิดความขัดแย้งกันอย่างรุนแรง โดยเฉพาะอย่างยิ่งปรากฏการณ์ความรุนแรงทางการเมืองที่เกิดขึ้นตั้งแต่ในช่วงปี พ.ศ.๒๕๔๙-๒๕๕๓ นำมาซึ่งการสูญเสียชีวิตไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ คน บาดเจ็บอีกจำนวนมาก รวมถึงผู้สูญหายอีกจำนวนหนึ่งที่ยังไม่ปรากฏข้อมูล อีกทั้งความสูญเสียทางวัตถุ อาคารสถานที่ต่างๆ อีกหลายแห่ง สังคมไทยในช่วงที่ผ่านมาเป็นยุคแห่งความหวาดกลัวและหวาดระแวง ที่ประชาชนไม่สามารถพูดคุยเรื่องความคิดเห็นทางการเมืองเป็นการทั่วไป แม้กระทั่งการพูดคุยกับ

ญาติหรือเพื่อสนิท ในหลายชุมชนมีกลุ่มคนที่มีความคิดแตกต่างทางการเมืองกันอย่างชัดเจน เกิดการบ่มเพาะความเกลียดชังกัน^๑ จากการเลือกรับสื่อที่นำเสนอความคิดเห็นทางการเมืองที่สอดคล้องกับมุมมองของตน และแบ่งขั้วแยกกันอย่างเห็นได้ชัด ในบางพื้นที่เกิดการปะทะกันระหว่างสองกลุ่มที่เห็นต่างทางการเมือง มีการใช้อาวุธต่างๆ รวมถึงอาวุธปืนทำร้ายร่างกายกันทำให้มีผู้เสียชีวิต ยิ่งไปกว่านั้นความรุนแรงได้ขยายตัวไปถึงในระดับครอบครัว จนกระทั่งเกิดการเสียชีวิตและความสัมพันธ์ที่แตกร้าง จากความรุนแรงที่กล่าวมาอันนำมาซึ่งการสูญเสียอย่างประเมินค่ามิได้ และเกิดสภาพสังคมแห่งความหวาดระแวง คำถามที่ตามมาคือรากเหง้าของปัญหาของสังคมไทยคืออะไร ซึ่งมีหลายฝ่ายพยายามให้คำอธิบายต่อปัญหาดังกล่าวว่าเป็นการแข่งขันเชิงอำนาจ การทุจริตประพฤติมิชอบของผู้มีอำนาจ ความรู้สึกที่ไม่ได้รับความเป็นธรรม การถูกเลือกปฏิบัติ ช่องว่างทางเศรษฐกิจและสังคมระหว่างคนจนกับคนรวย ตลอดจนโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรที่แตกต่างกัน^๒

เหตุการณ์ต่างๆ ข้างต้นได้นำไปสู่ความพยายามแก้ไขปัญหাজนเกิดความปรองดองขึ้นเพื่อมุ่งหวังที่จะก้าวผ่านวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นจนสามารถเรียกได้ว่าสามารถนำไปสู่สังคมที่มีสันติภาพ ประชาชนอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติ แนวความคิดของต่างประเทศที่ใช้เพื่อสังคมความปรองดอง คือความยุติธรรมในระยะเปลี่ยนผ่าน ซึ่งเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนผ่านจากสังคมที่มีความขัดแย้งไปสู่สันติภาพและความเป็นประชาธิปไตย^๓

โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” เป็นนโยบายสำคัญของเจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช ที่ดำริให้กับคณะสงฆ์ทุกจังหวัด และสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ร่วมในการนำหลักของศีล ๕ ให้เข้าถึงประชาชนทุกระดับครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยให้จัดทำในรูปของโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เพื่อสร้างความสามัคคีปรองดองและประโยชน์สุขของประชาชน และเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยยึดมั่นตามคำสอนทางพระพุทธศาสนา อันจะส่งผลให้ประเทศชาติมีความสงบร่มเย็น โดยเน้นการรณรงค์ ส่งเสริม และสนับสนุนให้มี “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ขึ้นในทุกส่วนของประเทศ ตามดำริที่เจ้าประคุณสมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ได้ประทานโอวาทไว้ เมื่อวันที่

^๑ พระครูอุทัยกิจจารักษ์, “หลักศีล ๕ : การประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม”, วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (ฉบับพิเศษ) (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๙): ๔๒๙

^๒ สถาบันพระปกเกล้า, “การสร้างความปรองดองแห่งชาติ”, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางการสร้างความปรองดองแห่งชาติ สภาผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๕), หน้า ๖.

^๓ พระณปวร โทวาท, “การพัฒนาต้นแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย”, วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (ฉบับพิเศษ) (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๙): ๖๗

๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๖ ความว่า “อันว่าศีล ๕ เป็นการสำคัญมนุษย์ เมื่อทุกคนมีศีล ๕ ด้วยกัน สังคมนั้นๆ คือ ประชาชนย่อมจะอยู่เป็นสุข เมื่อเป็นไปได้ ขอให้ชื่อหมู่บ้านนั้นว่า หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ที่มอบหมายภารกิจให้ส่วนราชการสร้างความปรองดองสมานฉันท์แก่ประชาชนในชาติ โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายในการดำเนินการพร้อมกันทั้ง ๗๖ จังหวัด ซึ่งที่ผ่านมาสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติได้ร่วมกับจังหวัดต่างๆ เปิดโครงการนำร่องและขับเคลื่อนการดำเนินงานในหลายพื้นที่ โดยมีเจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาส ผู้ว่าราชการจังหวัด ส่วนราชการ สถาบันการศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรภาคเอกชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และองค์กรเครือข่ายต่างๆ ในพื้นที่ ร่วมขับเคลื่อนโครงการ^๔

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๖ อำเภอ ๒๐๙ ตำบล ๑,๔๕๙ หมู่บ้าน องค์กรบริหารส่วนจังหวัด ๑ แห่ง เทศบาลนคร ๑ แห่ง เทศบาลเมือง ๔ แห่ง เทศบาลตำบล ๓๑ แห่ง องค์กรบริหารส่วนตำบล ๑๒๑ แห่ง มีประชากรรวมทั้งสิ้น ๘๐๓,๗๗๓ คน เป็นชาย ๓๘๗,๕๑๘ คน เป็นหญิง ๔๑๖,๒๕๕ คน ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ ๙๒.๑๒ ศาสนาอิสลาม ร้อยละ ๗.๕๓ และศาสนาคริสต์ ร้อยละ ๐.๓๔ ศาสนสถานในจังหวัดมีทั้งสิ้น ๕๗๖ แห่ง แยกเป็นวัด ๕๐๕ วัด มัสยิด ๖๐ วัด และโบสถ์คริสต์ ๑๑ แห่ง ในปัจจุบันคณะสงฆ์จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภายใต้การปกครองของพระเดชพระคุณ พระเทพรัตนนาค เจ้าคณะจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เจ้าอาวาสวัดพนัญเชิงวรวิหาร มีนโยบายในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จากสถิติในปัจจุบันพบว่า มีประชาชนเข้าร่วมสมัครในโครงการจำนวนทั้งสิ้น ๒๒๐,๔๕๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๘ ซึ่งอยู่ในอันดับที่ ๒๖ ของประเทศ^๕ ซึ่งเป้าหมายในการขับเคลื่อนโครงการอยู่ที่ร้อยละ ๙๐ จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ว่ามีองค์ประกอบ ปัจจัย และกระบวนการดำเนินการอย่างไรให้โครงการประสบผลสำเร็จ ในอนาคตต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

^๔สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, คู่มือการดำเนินงาน โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๗), หน้า ๕.

^๕โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕, รายงานผล สรุป % ประชากรร่วมโครงการ ระดับ ๑ รายจังหวัด, [ออนไลน์], แหล่งข้อมูล : <http://www.sila5.com/report/index/getRank2>, [๒๘ กรกฎาคม ๒๕๕๘].

๒. เพื่อนำเสนอแนวทางการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๓. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” เป็นการศึกษาโดยใช้การวิจัยแบบคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

๑) ศึกษาวิเคราะห์เอกสาร และแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๒) ศึกษาสภาพทั่วไปและบริบทของโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ณ ชุมชนวัดท่าการ้อง ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นกรณีตัวอย่าง

๓) สังเกตการณ์โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ณ ชุมชนวัดท่าการ้อง ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นกรณีตัวอย่าง

๔) สัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และสรุปวิเคราะห์กระบวนการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๕) สังเคราะห์แนวทางการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นรูปแบบจำลองพร้อมเสนอเป็นกลยุทธ์ในการขับเคลื่อนโครงการ

๖) นำเสนอแนวทางการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ

๑) **แบบสัมภาษณ์ (Interview)** เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structure In-depth Interview) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๒) **การสร้างเครื่องมือการวิจัย** ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาแล้ว นำมาร่างข้อคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ ปรับปรุงแก้ไขแบบสัมภาษณ์ ต่อจากนั้นนำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

๔. ผลการวิจัย

๑) กระบวนการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

๑.๑ สภาพแวดล้อมของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตั้งอยู่บริเวณที่ราบลุ่มภาคกลางตอนล่างของประเทศ มีเนื้อที่ประมาณ ๒,๕๕๖.๖๔ ตารางกิโลเมตร เป็นที่ราบลุ่มน้ำท่วมถึง พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นทุ่งนา ไม่มีภูเขา ไม่มีป่าไม้ มีแม่น้ำไหลผ่าน ๔ สาย ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำป่าสัก แม่น้ำลพบุรีและแม่น้ำน้อย แบ่งเขตการปกครองออกเป็น ๑๖ อำเภอ ๒๐๙ ตำบล ๑,๔๕๙ หมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนจังหวัด ๑ แห่ง เทศบาลนคร ๑ แห่ง เทศบาลเมือง ๔ แห่ง เทศบาลตำบล ๓๑ แห่ง และองค์การบริหารส่วนตำบล ๑๒๑ แห่ง ทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ทรัพยากรดินมีและทรัพยากรน้ำเศรษฐกิจผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเป็นอันดับ ๕ ของประเทศ รายได้ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ ๑. สาขาการผลิตอุตสาหกรรม ๒. สาขาการขนส่ง ๓. อสังหาริมทรัพย์ นิคมอุตสาหกรรม ๓ แห่ง ได้แก่ นิคมอุตสาหกรรมบางปะอิน นิคมอุตสาหกรรมบ้านหว้า (ไฮเทค) และนิคมอุตสาหกรรมสหรัตนนคร สินค้าสำคัญของจังหวัดได้แก่สินค้าการเกษตร สินค้าอุตสาหกรรม และการท่องเที่ยว ตลาดสำคัญ มีจำนวน ๑๕ ตลาด กระจายอยู่ตามอำเภอต่างๆ

๒. ด้านสังคม ได้แก่ สาธารณสุข ศาสนา อาชญากรรม การศึกษา โครงสร้างพื้นฐาน คมนาคม แรงงานและการจ้าง ผลการวิจัยพบว่าด้านอาชญากรรม มีการดำเนินงานตามมาตรการป้องกันและปราบปรามการเกิดอาชญากรรม มีการจับกุมผู้กระทำผิด ประกอบด้วย คดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย มีการจับกุมผู้กระทำผิดมากที่สุด รองลงมาคือ คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ คดีประทุษร้ายต่อชีวิตร่างกายและเพศ คดีที่น่าสนใจ และ คดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ ตามลำดับ ด้านการศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ๔ แห่ง ระดับอาชีวศึกษา ๘ แห่ง แบ่งเขตการศึกษาออกเป็น ๓ เขตพื้นที่การศึกษา คือเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต ๑ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต ๒ และเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๓ ด้านโครงสร้างพื้นฐานประกอบด้วย การไฟฟ้า การประปาและบริการโทรศัพท์ด้านคมนาคม มีเส้นทางรถโดยสารภายในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและระหว่างจังหวัดต่างๆ รวมทั้งสิ้นจำนวน ๗๐ เส้นทาง เส้นทางเดินเรือ ๒๕๕๗ แรงงานส่วนใหญ่เป็นประชากรอายุ ๑๕ ปีขึ้นไปไม่มีจำนวน ๖๔๗,๐๑๐ คน เป็นผู้อยู่ในกำลังแรงงาน ๔๔๘,๘๒๖ คน แยกเป็น ผู้มีงานทำ ๔๔๔,๕๕๕ คน ผู้ว่างงาน ๓,๙๑๑ คน เป็นผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน จำนวน ๓,๙๑๑ คน

๓. ด้านอื่นๆ ได้แก่ โครงการตามพระราชดำริ การท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่าจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีโครงการพระราชดำริ จำนวน ๒๒ โครงการ เช่น โครงการศูนย์ศิลปาชีพบางไทร โครงการจัดหาข้าวช่วยเหลือราษฎร ในเขต ตำบลคลองน้อย - ตำบลสองห้อง อำเภอบ้านแพรก โครงการช่วยเหลือเกษตรกรรชาวนาตามพระราชดำริโครงการปรับปรุงและขุดลอกคลองเมือง อำเภอพระนครศรีอยุธยา เป็นต้น ด้านการท่องเที่ยว จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นเมืองมรดกโลก มีวัดวา

อารามและสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญๆ มากมาย อาทิเช่น วัดพนัญเชิงวรวิหาร วัดใหญ่ชัยมงคล พระวิหารมงคลบพิตร วัดมหาธาตุ วัดราชบูรณะ พระราชวังบางปะอิน เป็นต้น ในปี ๒๕๕๘ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวหลายครั้ง ได้แก่ งานวันยุทธหัตถี “สมเด็จพระนเรศวรมหาราช” งานเทศกาลตรุษจีนกรุงเก่า “อยุธยาหามงคล” ครั้งที่ ๙ งานวันนายขนมต้ม (งานรำลึกถึงวีรชนนายขนมต้ม) งานวันสถาปนากรุงศรีอยุธยาและเทิดพระเกียรติสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๑ พระเจ้าอยู่ทอง สงกรานต์กรุงเก่า งานวันเห็ดตับเต่าสามเรือน งานวันย่านธุรกิจสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์อัญญาณี หมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยว งานอยุธยาจรดไกล เทศกาลสานสัมพันธ์พุทธ-อิสลาม-คริสต์ งานประเพณีลอยกระทงกรุงเก่า และงานยอยศยั้งฟ้า อยุธยาจรดไกล ซึ่งจัดขึ้นทุกปี

๑.๒ สภาพแวดล้อมของชุมชนวัดท่าการ้อง ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ชุมชนวัดท่าการ้อง มีพื้นที่ตั้งของชุมชนโดยรวมเป็นที่ราบอยู่ติดแม่น้ำเจ้าพระยา ใกล้กับวัดธรรมารามและวัดกษัตราธิราชอยู่ห่างจากเกาะเมืองประมาณ ๓ กิโลเมตร ตั้งอยู่นอกพระนครด้านทิศตะวันตกหรือบริเวณทุ่งประเทศโดยมีวัดท่าการ้องเป็นศูนย์กลางของชุมชน ปัจจุบันวัดท่าการ้องสังกัดคณะสงฆ์มหานิกาย ตั้งอยู่ที่หมู่ ๖ ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีที่ดินทั้งวัดโฉนดเลขที่ ๖๒๘ เนื้อที่ ๒ ไร่ ๗๘ ตารางวา อาณาเขตทิศเหนือติดตั้งอยู่บริเวณชุมชนอิสลามเป็นส่วนใหญ่ ท่ามกลางมัสยิดถึง ๕ มัสยิด โดยมีบ้านเรือนที่เป็นพุทธศาสนิกชนอยู่ประมาณ ๘-๑๐ หลังคาเรือนเท่านั้นชุมชนวัดท่าการ้อง เป็นชุมชนขนาดเล็กที่มีความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมระหว่างศาสนาพุทธและศาสนาอิสลาม ชาวบ้านทั้งสองศาสนาสามารถอาศัยอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข เพราะเข้าใจหลักคำสอนของศาสนาตัวเองโดยมีวัดท่าการ้องเป็นศูนย์กลางของชุมชน มีผู้นำที่ดี คือ เจ้าอาวาสวัดท่าการ้อง ซึ่งท่านเน้นหลักการบริหาร คือ เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ร่วมกัน

๑.๓ กระบวนการบริหารโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ของชุมชนวัดท่าการ้อง ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สำหรับกระบวนการบริหารโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของชุมชนวัดท่าการ้อง ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญนั้นพบว่า ผู้บริหารโครงการ ได้แก่ เจ้าอาวาสวัดท่าการ้อง กำหนดตำบลบ้านป้อม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๖ และประชาชนที่ได้รับการแต่งตั้งได้ใช้หลักการบริหารโครงการ ๗ ประการ คือ ๑) Planning (การวางแผน) ๒) Organizing (การจัดองค์การ) ๓) Staffing (การจัดบุคคลเข้าทำงาน) ๔) Directing (การสั่งการหรืออำนวยการ) ๕) Coordinating (การประสานงาน) ๖) Reporting (การรายงานผลการปฏิบัติงาน) และ ๗) Budgeting (การงบประมาณ) โดยมีรายละเอียดดังนี้

ชุมชนวัดท่าการ้องมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินโครงการที่ชัดเจน และมีการประชุมคณะกรรมการเพื่อวิเคราะห์ความจำเป็นและความต้องการโครงการของประชาชนในท้องถิ่น การสร้างความเข้าใจหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ

การจัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ของชุมชนวัดท่าการ้อง ประกอบด้วย ก. เจ้าอาวาสวัดในเขตหมู่บ้าน เป็นกรรมการที่ปรึกษา ข. ผู้ใหญ่บ้านในหมู่บ้านนั้น เป็นประธานกรรมการ ค. สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือสมาชิกสภาเทศบาลของหมู่บ้านนั้น เป็นรองประธาน ง. ประชาชนในหมู่บ้านนั้น ไม่ต่ำกว่า ๓ คน ไม่เกิน ๕ คน ซึ่งได้รับการคัดเลือกจากชาวบ้านในหมู่บ้านนั้น เป็นกรรมการ จ. ให้กรรมการพิจารณาคัดเลือกบุคคลในหมู่บ้านนั้น ทำหน้าที่เป็นเลขานุการ และบุคคลคนหนึ่ง ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเลขานุการและมีศูนย์อำนวยการอยู่ที่อาคาร กศน. วัดท่าการ้อง ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

กระบวนการในการจัดบุคคลเข้าทำงานของชุมชนวัดท่าการ้อง ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการและคณะทำงาน ทั้งฝ่ายคณะสงฆ์และฝ่ายบ้านเมืองร่วมกันและมีการประชุมคณะกรรมการอำนวยการและคณะทำงานทั้งฝ่ายคณะสงฆ์และฝ่ายบ้านเมืองร่วมกันอยู่เป็นประจำ แต่มีข้อจำกัด คือ บุคลากรในการสร้างความเข้าใจโครงการกับภาคประชาชนอย่างทั่วถึงมีน้อย บุคลากรในการบันทึกข้อมูลลงระบบออนไลน์มีน้อย และสิ่งอำนวยความสะดวกและแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรผู้ดำเนินโครงการระดับล่างมีน้อย

กระบวนการในการสั่งการหรืออำนวยการนั้น ทั้งคณะสงฆ์และหน่วยงานราชการมีการแต่งตั้งคณะกรรมการและคณะทำงานเพื่อวางแผน กำหนดนโยบาย และวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจน มีการประชุมคณะกรรมการบ่อยครั้ง มีการสรุปผลการดำเนินการเป็นระยะ และมีการปรับปรุงแก้ไขวิธีการดำเนินการให้ดีขึ้นตลอดเวลา สำหรับข้อจำกัดด้านทรัพยากรนั้นก็มีการนำเข้าสู่ที่ประชุมคณะกรรมการสม่ำเสมอเพื่อหาแนวทางและวิธีในการแก้ไขข้อจำกัดต่างๆ ให้โครงการสามารถบรรลุตามเป้าหมายได้

การมีส่วนร่วมของคณะสงฆ์ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สถานศึกษา หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ภาคเอกชน ชุมชนและท้องถิ่น ได้แก่ ๑) ร่วมกันการสนับสนุนและส่งเสริมโครงการ เช่น อุดหนุนงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น ๒) การมีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการดำเนินโครงการ เช่น การร่วมเป็นคณะกรรมการ ร่วมประชุมปรึกษาหารือ เป็นต้น ๓) การมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์โครงการ เช่น การออกสื่อโฆษณา การติดป้ายประชาสัมพันธ์ เสียงตามสาย เว็บไซต์ เป็นต้น ๔) การมีส่วนร่วมในการกำกับติดตามและประเมินผลโครงการ เช่น การสอดส่องดูแลโครงการ การประเมินโครงการ การสรุปผลโครงการ และการรายงานโครงการ เป็นต้น

การยอมรับของประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการในพื้นที่ของโครงการการสร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา นั้น ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การยอมรับโครงการเป็นอย่างดี ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการประสานงานร่วมกันจัดกิจกรรมเป็นอย่างดี เกิดความร่วมมือกันในการสังคม เกิดกระแสการยอมรับของโครงการเป็นอย่างดี อาจมีบ้างในบางส่วนที่ยังเห็นว่าโครงการยัง

ขาดความชัดเจน ขาดการประชาสัมพันธ์โครงการอย่างทั่วถึงและชัดเจน จึงเป็นหน้าที่ของคณะสงฆ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องรีบดำเนินการเร่งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้เข้าใจ เข้าถึง และ ร่วมกันพัฒนาต่อไป

กระบวนการในการบริหารงบประมาณนั้น คณะสงฆ์ให้การสนับสนุนงบประมาณในการ ขับเคลื่อนโครงการรวมถึงหน่วยงานราชการอนุมัติงบประมาณบางส่วนในการขับเคลื่อนโครงการ แต่ งบประมาณที่มีนั้นมีน้อย ไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมต่างๆ ต้องอาศัยเงินทุนจากทางวัดเป็นหลัก และการจัดกิจกรรมที่ทางวัดและหน่วยงานราชการจัดอยู่แล้ว

ชุมชนวัดท่าการ้อง ยังนำเอาหลักปฏิบัติเกี่ยวกับการสร้างความปรองดองสมานฉันท์เชิง พุทธมาใช้ในการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ผ่านมิติทางด้านหลักความถูกต้อง หลักความ เหมาะสม หลักความบริสุทธิ์ หลักความยุติธรรม หลักพรหมวิหารธรรม และหลักความเสียสละดังนี้

๑. หลักความถูกต้อง กล่าวคือ ผู้นำหรือผู้ปกครอง/ผู้บริหารหมู่คณะทุกระดับ พึงปฏิบัติ ตนให้ถูกต้องตามหลัก “ธรรม” และเว้นขาดจากการปฏิบัติ “อธรรม” ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

๒. หลักความเหมาะสม รู้จักยึดหยุ่น ผ่อนหนัก ผ่อนเบา โดยไม่เสียหลักการ โดยอาศัย หลักสัปปริสธรรม ๗ คือ ความเป็นผู้รู้จักพิจารณาเหตุ สังเกตผล ความเป็นผู้รู้จักบุคคล รู้จักฐานะ ของตน รู้จักประชุมชน รู้จักกาลเวลาที่เหมาะสม และรู้จักประมาณในการบริโภค ใช้สอยทรัพย์ ตลอดทั้งงบประมาณของแผ่นดินให้ได้ประโยชน์คุ้มค่า ไม่สูญเปล่า ฯลฯ เป็นต้น

๓. หลักความบริสุทธิ์ กาย วาจา ใจ ด้วยธรรมปฏิบัติดังกล่าว และ/หรือ การบริหาร กิจการ ตลอดทั้งการบริหารราชการแผ่นดิน ด้วยจิตใจซื่อ มือสะอาด โปร่งใส ตรวจสอบได้

๔. หลักความยุติธรรม กล่าวคือ ปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเที่ยงธรรม ตามหลักนิติรัฐ นิติ ธรรม ชื่อว่า “ยุติธรรม” ให้เสมอหน้ากัน ไม่เลือกปฏิบัติด้วยความลำเอียง หรือ อคติ ๔

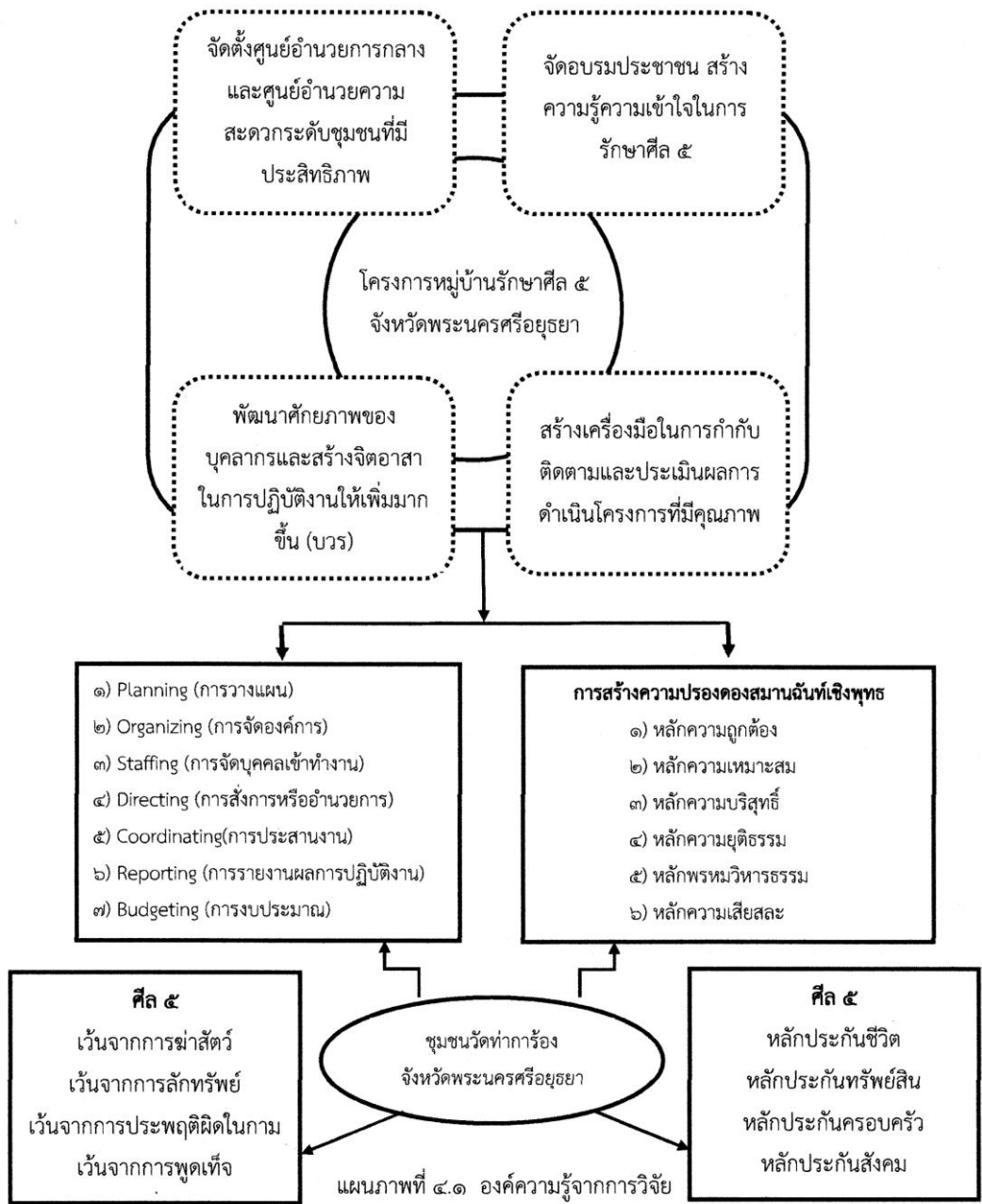
๕. หลักพรหมวิหารธรรม (คุณธรรมเครื่องอยู่ของผู้ใหญ่) คือ ปฏิบัติต่อกันด้วยเมตตา พรหมวิหาร ปรารถนาที่จะให้ผู้อื่นเป็นสุข กรุณาพรหมวิหาร ปรารถนาที่จะให้ผู้ที่มิทุกข์ให้พ้นทุกข์ มุทิตาพรหมวิหาร พลอยยินดีที่ผู้อื่นได้ดีมีสุข ไม่อิจฉาริษยากัน และอุเบกขาพรหมวิหาร มีใจมัธยัสถ์ เป็นกลาง วางเฉย เมื่อผู้อื่นถึงซึ่งความทุกข์หรือความวิบัติ อันเราช่วยอะไรมิได้ และไม่ดูถูกเหยียด ข้ำเติม

๖. หลักความเสียสละ ผู้นำคน หรือนักปกครอง/นักบริหาร เป็นผู้มีอำนาจเหนือผู้อื่น พึงลดมานะ ละทิฐิ ด้วยความเสียสละความสุขส่วนตน และสละความเห็นแก่ตัว เพื่อประโยชน์สุข ของหมู่คณะ และ/หรือ เพื่อประเทศชาติและประชาชนโดยส่วนรวม

สรุปได้ว่า ด้วยคุณธรรมของผู้นำ และประชาชนทุกหมู่เหล่า ดังที่กล่าวนี้ ประชาชนก็จะ อยู่ร่วมกันด้วยความร่มเย็นเป็นสุข ไม่ต้องอยู่ร้อนนอนทุกข์หลักการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ นั้น ควรเริ่มจากการสร้างความปรองดองในจิตใจของเราก่อน เพื่อสร้างสันติภาพสู่สังคมภายนอก นอกจากนี้หลักการสร้างความปรองดองสมานฉันท์นั้น ควรเน้นหลักเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา

๒) แนวทางการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การสร้างความปลอดภัยสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เกิดจากการสังเคราะห์ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการสังเกตการณ์แบบไม่มีส่วนร่วมของผู้วิจัย สามารถอธิบายแนวทางการขับเคลื่อนโครงการได้ดังนี้

จากแผนภาพที่ ๑ พบว่า แนวทางการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย

แนวทางที่หนึ่ง กลยุทธ์การขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ของชุมชนวัดท่ากาเรียง ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย **กลยุทธ์ที่หนึ่ง** จัดตั้งศูนย์อำนวยการกลางและศูนย์อำนวยการความสะอาดระดับชุมชนที่มีประสิทธิภาพ เช่น มีวัสดุอุปกรณ์ในการบันทึกและจัดเก็บข้อมูล เป็นศูนย์ประสานงานและขับเคลื่อนโครงการ มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง **กลยุทธ์ที่สอง** จัดอบรมประชาชน สร้างความรู้ความเข้าใจในการรักษาศีล ๕ รวมถึงสถานศึกษา หน่วยงานราชการ โรงงาน และชุมชนอย่างต่อเนื่อง จัดทำเอกสาร แผ่นพับและสื่อการสอนเพื่อเผยแพร่โครงการให้ทั่วถึง และขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศีล ๕ ระดับ ๒ อย่างต่อเนื่องตามนโยบายของคณะสงฆ์ **กลยุทธ์ที่สาม** พัฒนาศักยภาพของบุคลากรทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ และสร้างจิตอาสาในการปฏิบัติงานให้เพิ่มมากขึ้น เน้นการประสานงานระหว่างบ้าน วัด และชุมชน (บวร) และ **กลยุทธ์ที่สี่** สร้างเครื่องมือในการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการที่มีคุณภาพ ขอความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาของจังหวัด เช่น มหาวิทยาลัย วิทยาลัย เป็นต้น ในการช่วยสร้างเครื่องมือในการกำกับติดตามและประเมินผลที่มีคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ มีการรายงานผลการดำเนินงานทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

แนวทางที่สอง การบริหารโครงการอย่างมีประสิทธิภาพโดยการบริหารงานตามหลัก

๑. การวางแผน (Planning) มีการวางแผนงานในการปฏิบัติงานตลอดจนวิธีการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

๒. การจัดหน่วยงาน (Organizing) มีการจัดโครงสร้างอำนาจหน้าที่และการแบ่งส่วนของงานให้เหมาะสมและลงตัว

๓. การจัดสายงานและการจัดตัวบุคคล (Staffing) มีการบริหารงานด้านบุคลากรอันได้แก่ การควบคุมการปฏิบัติงานของบุคลากรการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่บุคลากร

๔. การอำนวยการ (Direction) มีการตัดสินใจและสั่งการในการปฏิบัติงานของส่วนต่างๆ ให้ดำเนินไปอย่างมีระเบียบแบบแผนทั้งในลักษณะงานทั่วไปและในลักษณะงานเฉพาะตลอดจนการให้คำแนะนำและควบคุมการปฏิบัติงานในทุกภาคส่วน

๕. การประสานงาน (Coordinating) มีการร่วมมือกันของบุคลากรในการปฏิบัติงานตามส่วนต่างๆ ให้ประสานสอดคล้องกันอย่างกลมกลืน มีการประสานงานระหว่างบ้าน วัด ชุมชน โรงเรียน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๖. การรายงาน (Reporting) มีการรายงานผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้ผู้บริหารงานและสมาชิกของหน่วยงานได้ทราบถึงความเคลื่อนไหวและความก้าวหน้าของกิจการต่างๆ ภายในหน่วยงานและรายงานผลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ

๗. งบประมาณ (Budgeting) มีการควบคุมการใช้จ่ายให้รอบคอบและรัดกุมรวมถึงการจัดสรรงบประมาณและการจัดทำบัญชี

แนวทางที่สาม ได้แก่ การสร้างความปรองดองให้เกิดขึ้นในชุมชนด้วยการรักษาศีล ๕ อย่างเคร่งครัด เพราะศีล ๕ ได้ชื่อว่าเป็นหลักประกันต่างๆ เช่น ศีลข้อที่หนึ่ง เป็นหลักประกันชีวิตศีลข้อที่สอง เป็นหลักประกันทรัพย์สิน ศีลข้อที่สาม เป็นหลักประกันครอบครัว ศีลข้อที่สี่ เป็นหลักประกันสังคม และศีลข้อที่ห้า เป็นหลักประกันสุขภาพ โดยผู้นำชุมชนจะต้องยึดหลักการสร้างความปรองดองสามานฉันท์ ๖ ประการคือ หลักความถูกต้อง หลักความเหมาะสม หลักความบริสุทธิ์ หลักความยุติธรรม หลักพรหมวิหารธรรม และหลักความเสียสละจะทำให้เกิดบรรยากาศแห่งความสมัครสมานสามัคคีของคนในชุมชน

๕. อภิปรายผล

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้ จะกล่าวถึงการสร้างความปรองดองสามานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญและน่าสนใจและนำมาอภิปรายดังนี้

๑) หลักการสร้างความปรองดองสามานฉันท์นั้น ควรเริ่มจากการสร้างความปรองดองในจิตใจของเราก่อน เพื่อสร้างสันติภาพสู่สังคมภายนอก นอกจากนี้หลักการสร้างความปรองดองสามานฉันท์นั้น ควรเน้นหลักเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนาซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ **พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส** (นิตฺยอุบายกร) ได้วิจัยเรื่อง “รูปแบบการจัดการความขัดแย้งโดยพุทธสันติวิธี : ศึกษากรณีลุ่มแม่น้ำตาช้าง จังหวัดเชียงใหม่” โดยใช้ทฤษฎีความขัดแย้ง ซึ่งเหตุผลที่ใช้ทฤษฎีความขัดแย้งมาเป็นทฤษฎีในการดำเนินการวิจัย เพราะความขัดแย้งเป็นเรื่องของการไม่เห็นพ้องระหว่างกลุ่ม (มนุษย์) ตั้งแต่สองกลุ่มขึ้นไป (ประชาชน สังคม กลุ่มประชาชน กลุ่มชาติพันธุ์ ประเทศ รัฐ วัฒนธรรม) ผู้ซึ่งมีผลประโยชน์ต่างกันมีเป้าหมาย และหรือค่านิยมต่างกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับระดับความเข้มข้นของการเห็นแย้งกัน การไม่ลงรอยกัน หรือการปะทะระหว่างบุคคล ความคิดหรือผลประโยชน์ ทำให้ข้อพิพาทพัฒนาไปเป็นการเผชิญหน้ากันและท้ายที่สุดก็กลายเป็นความขัดแย้งเกี่ยวข้องกับคนและเกี่ยวกับการรับรู้ของคน ความรู้สึก อารมณ์ และปัญหาต่างๆ ของคน เพราะฉะนั้น การรับรู้ความรู้สึกและปัญหาต้องได้รับการแก้ไข เพื่อสร้างผลที่ได้อย่างต่อเนื่องของความขัดแย้งจะต้องหาข้อตกลงให้ได้หรือไม่ก็ต้องมีการประนีประนอม นอกจากนี้ข้อพิพาทหรือความขัดแย้งยังแฝงตัวเป็นบันไดนำไปสู่ความขัดแย้งอีกหลายชั้นตอนจนในที่สุดก่อให้เกิดความรุนแรง^๖ และสอดคล้องกับ **ผลการวิจัยของ จำเริญน้อย สิงหะรักษ์** ได้วิจัยเรื่อง “ศึกษาหลักสามัคคีธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท” ผลการวิจัยพบว่า ๑) คำสอนเรื่องสามัคคีธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท หมายถึง ความพร้อมเพรียงกันปฏิบัติกิจการงานต่างๆ ด้วยความสามานฉันท์ เริ่มตั้งแต่ระดับปฏิบัติต่อตนเองและคนอื่น

^๖พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิตฺยอุบายกร), “รูปแบบการจัดการความขัดแย้งโดยพุทธสันติวิธี : ศึกษาวิเคราะห์กรณีลุ่มน้ำแม่ตาช้าง จ.เชียงใหม่”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๗).

ชุมชน สังคม ประเทศ ให้ได้รับผลแห่งการปฏิบัติสามัคคีธรรมเท่าที่จะสามารถปฏิบัติตามได้ กล่าวคือ ในระดับโลกียะก็เกิดให้เกิดความสงบสุขในสังคมการดำเนินชีวิตร่วมกัน ส่วนระดับโลกุตระก็สามารถส่งผลให้เป็นบรรลุมรรคผลสิ้นความทุกข์ได้ในที่สุด ๒) หลักการปฏิบัติสามัคคี มีลักษณะ ๓ ประการคือการกระทำร่วมกันทางกาย ทางวาจา และทางใจ โดยยึดหลักกุตลกรรมบถ ๑๐ ประการ ซึ่งสรุปลงในสุจรีต ๓ ประการ วิธีการปฏิบัติ คือ ปฏิบัติตามหลักบุญกิริยาวัตถุ ๓ ประการ ได้แก่ ทาน ศีล และภาวนา เป็นการปฏิบัติธรรมขั้นสูงเพื่อส่งผลสูงสุด ๓) ผลของการปฏิบัติสามัคคีธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้น มีอยู่ ๓ ประการ คือ ประโยชน์เพื่อตน คนอื่นและทั้งสองฝ่าย ความสงบสุขของสังคมนั้นเอง ประโยชน์ของสามัคคีธรรมมีหลายประการด้วยกัน เริ่มจากชีวิตปัจจุบันการเข้าถึงสุคติ โลกสวรรค์ และหลุดพ้นจากความทุกข์ได้สิ้นเชิง ดังนั้น การศึกษาและปฏิบัติตามหลักสามัคคีธรรม โดยการนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตร่วมกัน ปรีชาและให้อภัยกัน สามารถนำทางชีวิตของคนไทยให้อยู่ร่วมกันด้วยความสุขและสันติในการสร้างสรรค์ประโยชน์ให้แก่ตนและสังคมได้อย่างสมดุล หากผู้คนในสังคมให้ความสำคัญในการศึกษาและประพฤติปฏิบัติตามหลักสามัคคีธรรมแล้ว ผลที่เกิดขึ้นก็สามารถเป็นประโยชน์ในชีวิตของตนและส่วนรวมได้จริง”

๒) กลยุทธ์การขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ของชุมชนวัดท่าการ้อง ตำบลบ้านป้อม อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประกอบด้วย กลยุทธ์ที่หนึ่ง จัดตั้งศูนย์อำนวยการกลางและศูนย์อำนวยการความสะอาดระดับชุมชนที่มีประสิทธิภาพ กลยุทธ์ที่สอง จัดอบรมประชาชน สร้างความรู้ความเข้าใจในการรักษาศีล ๕ กลยุทธ์ที่สาม พัฒนาศักยภาพของบุคลากรทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ และสร้างจิตอาสาในการปฏิบัติงานให้เพิ่มมากขึ้น เน้นการประสานงานระหว่างบ้าน วัด และชุมชน (บวร) และ กลยุทธ์ที่สี่ สร้างเครื่องมือในการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการที่มีคุณภาพ

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวิมาน คมภิรปญโญ (ตริกมล) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาวิเคราะห์ศีล ๕ ในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ” ผลการวิจัยพบว่า ในส่วนการนำศีล ๕ มาเป็นรากฐานของสันติภาพนั้น สามารถทำได้ด้วยการนำไปเป็นรากฐานของสันติภาพควบคู่ไปกับการปรับโครงสร้างสังคมแนวราบ ได้แก่ การนำไปสู่วัฒนธรรมแบบเมตตากรุณาและวัฒนธรรมแบบสันติวิธี ส่วนโครงสร้างในแนวตั้ง ได้แก่ รากฐานทางสังคมในรูปของปิรามิด โดยนำไปจัดโครงสร้างทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม กระบวนการยุติธรรม และการศึกษา เพื่อให้เอื้อต่อการส่งเสริมโครงสร้างสังคมระดับจุลภาคจนถึงระดับมหัพภาค ซึ่งเป็นการเชื่อมโครงสร้างและสถาบันสังคมให้ยึดโยงอยู่กับศีล ๕ อันเป็นพื้นฐานของแนวทางสันติวิธี ส่วนอีกรูปแบบหนึ่งคือรากฐานของสันติภาพเชิงคุณค่า ซึ่งเป็นมโนธรรมสำนึกที่ทำให้เกิดความตระหนักถึงมนุษยธรรมและสิทธิมนุษยชนสากล ทั้งความเสมอภาค ความยุติธรรม ฆราวาสภาพ สัมพันธภาพ ดุลยภาพและเคารพ

“จำเนียรน้อย สิงหะรักษ์, “ศึกษาหลักสามัคคีธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท”, รายงานการวิจัย, (คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, ๒๕๕๕).

ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งจะทำให้สังคมเป็นแบบสวัสดิการที่ทุกคนมีสิทธิเท่าเทียมกัน มีความตระหนักถึงคุณค่าของชีวิต และการไม่ใช้ความรุนแรงทุกกรณี ทำให้ชีวิตปราศจากภัยคุกคาม รวมไปถึงการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้ที่ได้รับความทุกข์ยากลำบาก ทำให้มีสวัสดิภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งจะทำให้เกิดสันติภาพเชิงบวก ในขณะที่เดียวกันก็ยังเป็นแนวทางแก้ปัญหาหยาบเหว้าของความขัดแย้งและความรุนแรงในรูปของตมหา มานะ ทิฎฐิ และอกุศลมูล คือ โลกะ โทสะ โมหะ ซึ่งคือ ๕ จะเป็นตัวสกัดกั้นและทำลายรากเหง้าของความขัดแย้งและความรุนแรง โดยรากฐานเชิงโครงสร้างจะเข้าไปจัดโครงสร้างสังคมไม่ให้เอื้อต่อการใช้ความรุนแรง ในขณะที่รากฐานเชิงคุณค่าจะปลูกเร้าให้ตระหนักถึงคุณค่าของชีวิต เพื่อให้อยู่ร่วมกันตามหลักมนุษยชน ซึ่งเป็นรากฐานของมนุษย์ นอกจากนี้ยังเข้าไปจัดการกับรากเหง้าที่ทำให้เกิดความขัดแย้งและความรุนแรง โดยจะมีความเชื่อมโยงกันทั้งโครงสร้าง คุณค่าของมนุษย์และการควบคุมกิเลสภายใน ซึ่งจะทำให้สันติภาพมีรากฐานที่มั่นคง ทั้งในระดับจุลภาคและมหัพภาคอย่างยั่งยืนต่อไป^๕

๖. ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “การสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

๑) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ในการการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาต้องอาศัยแรงขับเคลื่อนนโยบายจากทั้งภาครัฐและภาคคณะสงฆ์ ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะดังนี้

๑. มหาเถรสมาคมร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรอนุมัติโครงการต่างๆ ที่สนับสนุนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชนในทางที่ดี ผ่านโครงการหมู่บ้านศีล ๕ ที่เป็นรูปธรรมมากกว่าเดิม

๒. มหาเถรสมาคมร่วมกับสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี และแผนพัฒนาระยะยาว มีการแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อกำกับติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

๒) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ในการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยาต้องอาศัยความร่วมมือจากสถานศึกษา ชุมชน วัด และหน่วยงานที่

^๕พระวิมาน คมภีร์ปณฺเฑ (ตรีภมล), “การศึกษาวิเคราะห์ศีล ๕ ในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอแนะว่าควรนำเอากลยุทธ์ทั้ง ๔ ประเด็น คือ **กลยุทธ์ที่หนึ่ง** จัดตั้งศูนย์อำนวยการกลางและศูนย์อำนวยการความสะดวกระดับชุมชนที่มีประสิทธิภาพ เช่น มีวัสดุอุปกรณ์ในการบันทึกและจัดเก็บข้อมูล เป็นศูนย์ประสานงานและขับเคลื่อนโครงการ มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง **กลยุทธ์ที่สอง** จัดอบรมประชาชน สร้างความรู้ความเข้าใจในการรักษาศิลป ๕ รวมถึงสถานศึกษา หน่วยงานราชการ โรงงาน และชุมชนอย่างต่อเนื่อง จัดทำเอกสาร แผ่นพับและสื่อการสอนเพื่อเผยแพร่โครงการให้ทั่วถึง และขับเคลื่อนหมู่บ้านรักษาศิล ๕ ระดับ ๒ อย่างต่อเนื่องตามนโยบายของคณะสงฆ์ **กลยุทธ์ที่สาม** พัฒนาศักยภาพของบุคลากรทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ และสร้างจิตอาสาในการปฏิบัติงานให้เพิ่มมากขึ้น เน้นการประสานงานระหว่างบ้าน วัด และชุมชน (บวร) และ **กลยุทธ์ที่สี่** สร้างเครื่องมือในการกำกับติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการที่มีคุณภาพ ขอความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาของจังหวัด เช่น มหาวิทยาลัย วิทยาลัย เป็นต้น ในการช่วยสร้างเครื่องมือในการกำกับติดตามและประเมินผลที่มีคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ มีการรายงานผลการดำเนินงานทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพอย่างต่อเนื่องนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

๓) ข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ผลการวิจัยเรื่อง “การสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศิล ๕ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ผู้วิจัยขอเสนอแนะในส่วนที่สามารถต่อยอดจากงานวิจัยฉบับนี้ดังนี้

๑. ควรศึกษาเรื่องการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศิล ๕ เฉพาะเจาะจงพื้นที่การวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบของจังหวัดนั้นๆ ให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

๒. ควรศึกษาวิเคราะห์การสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ที่เน้นหลักธรรมหรือคุณธรรมอื่นๆ ที่สอดคล้อง เช่น ค่านิยม ๑๒ ประการของรัฐบาลปัจจุบัน เป็นต้น

๓. ควรศึกษาเรื่องประสิทธิผลการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศิล ๕ หลังจากนำงานวิจัยฉบับนี้ไปใช้ทดลองจริง

๔. ควรศึกษาเรื่องปัญหาและอุปสรรคในการสร้างความปลอดภัยของสมานฉันท์ ด้วยการขับเคลื่อนโครงการหมู่บ้านรักษาศิล ๕

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ:

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. คู่มือการดำเนินงาน โครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, ๒๕๕๗.

(๒) วารสาร:

พระครูอุทัยกิจจารักษ์. “หลักศีล ๕ : การประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม”.

วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (ฉบับพิเศษ) พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๙.

พระณปวร โทวาท. “การพัฒนาต้นแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของศูนย์เผยแผ่พระพุทธศาสนาประจำจังหวัดในประเทศไทย”. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (ฉบับพิเศษ) พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๙.

(๓) วิทยานิพนธ์/รายงานการวิจัย:

จำเนียรน้อย สิงหะรักษ์. “ศึกษาหลักสามัคคีธรรมในพระพุทธศาสนาเถรวาท”. รายงานการวิจัย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, ๒๕๕๕.

พระชัยณรงค์ วิถีโต (รองมจรูด). “การประยุกต์หลักศีล ๕ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (นิตฺยบุญญากร). “รูปแบบการจัดการความขัดแย้งโดยพุทธสันติวิธี : ศึกษาวิเคราะห์กรณีลุ่มน้ำแม่ตาช้าง จ.เชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๗.

พระวิมาน คมภีรปัญญา (ตริกมล). “การศึกษาวิเคราะห์ศีล ๕ ในฐานะเป็นรากฐานของสันติภาพ”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

วิไลพร อุ้นเจ้าบ้าน. “ศึกษาพฤติกรรมการนำศีล๕ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอตะพานหินจังหวัดพิจิตร”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

สถาบันพระปกเกล้า. “การสร้างความปลอดภัยแห่งชาติ”. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร :
คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาศึกษาแนวทางการสร้างความปลอดภัยแห่งชาติ สภา
ผู้แทนราษฎร, ๒๕๕๕

(๔) เว็บไซต์:

โครงการหมู่บ้านรักษาศีล ๕. รายงานผล สรุป % ประชากรร่วมโครงการ ระดับ ๑ รายจังหวัด.
[ออนไลน์]. แหล่งข้อมูล : <http://www.sila5.com/report/index/getRank2>. [๒๘
กรกฎาคม ๒๕๕๘].

